

Itseoikaisu - Valtuustoaloite: Savukosken kunta vastustaa uraania ja toriumia sisältävää koe- ja kaivostoimintaa kunnan alueella

Khall 19.01.2026 § 7

Valmistelija

Hallintokoordinaattori Katja Karjalainen, 040 738 4738,
katja.karjalainen@savukoski.fi

Lida Koistinen esittää 15.12.2025 valtuuston kokouksessa tekemässä aloitteessaan seuraavaa:

Savukosken kunnan vahvuuksia ovat puhdas ja monimuotoinen luonto, perinteiset elinkeinot, erä- ja metsäsaamelaiskulttuuri sekä kasvava luontomatkailu. Näiden säilyminen edellyttää, että kunnan alueella ei harjoiteta toimintoja, jotka vaarantavat ympäristön, terveyden tai poronhoidon jatkuvuuden.

Esitän seuraavaa:

- 1. Savukosken kunta ottaa viralliseksi linjakseen, ettei se puolla uraania tai toriumia sisältävää koe- ja kaivostoimintaa tai muuta kaivostoimintaa, josta aiheutuu merkittävää haittaa tai vaaraa ympäristölle, kunnan alueella. Tämä linjaus kirjataan kuntastrategiaan.*
- 2. Kunta antaa kaikissa lupa- ja kaavoitusprosesseissa kielteisen kannan uraaniin ja toriumiin liittyvään etsintään, koetoimintaan tai kaivostoimintaan.*
- 3. Kunta sitoutuu valittamaan tarvittaessa kaikista myönnettävistä luvista, mikäli niitä Savukosken alueelle myönnettäisiin.*

Tämän päätöksen myötä Savukosken kunta turvaa asukkaidensa terveyttä, kunnioittaa poronhoitajien oikeuksia, turvaa kalastuksen, metsästyksen ja keräilyn harjoittamisen edellytykset sekä suojelee puhdasta luontoaan ja vahvistaa kestävien elinkeinojen tulevaisuutta.

Aloitteen ovat allekirjoittaneet valtuutettu Lida Koistinen lisäksi valtuutetut Sampo Ollila ja Reija Aaltonen.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Petri Härkönen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus merkitsee valtuustoaloitteen tiedoksi. Vastaus aloitteeseen annetaan vuosien 2026-2029 laadittavan kuntastrategian perusteella.

Päätös

Lida Koistinen toi puheenvuorossaan esille, että valtuustoaloite tulee ottaa käsiteltäväksi ennen kuntastrategian hyväksyntää. Koistinen esitti kunnanjohtajan esityksestä poiketen, että aloite ja sen kohta 1. otetaan kunnanhallituksen käsiteltäväksi tässä kokouksessa. Aloitteen kohdat 2. ja 3. jätetään pois. Reija Aaltonen ja Sampo Ollila kannattivat Koistisen esitystä.

Kunnanjohtaja korosti, että valtuustoaloite tulee laaja-alaisena periaatepäätöksenä valmistella ja viedä vastaus aloitteeseen valtuustolle. Marja-Liisa Kelloniemi kannatti kunnanjohtajan päätösehdotusta.

Puheenjohtaja totesi, että Lida Koistinen on tehnyt kunnanjohtajan päätösehdotuksesta poikkeavan kannatetun esityksen, että valtuustoaloite otetaan kunnanhallituksen käsiteltäväksi tässä kokouksessa ja että valtuustoaloitteen kohta 1. otetaan käsiteltäväksi. Puheenjohtaja totesi,

että asian ratkaisemiseksi tulee äänestää.

Ensin äänestetään otetaanko aloite käsiteltäväksi tässä kokouksessa. Puheenjohtaja esitti nimenhuutoäänestystä. Ne, jotka kannattavat aloitteen ottamista käsiteltäväksi tässä kokouksessa, vastaavat JAA, ja ne, jotka ovat sitä mieltä ettei aloitetta oteta käsiteltäväksi, vastaavat EI. Äänestysesitys hyväksyttiin. Suoritetussa äänestyksessä annettiin 5 JAA ääntä (Aaltonen Reija, Harju Jalmari, Koistinen Iida, Ollila Sampo, Savukoski Jouko) ja 1 EI ääni (Kelloniemi Marja-Liisa), joten äänestyspäätökseksi tuli, että aloite otetaan kunnanhallituksen käsiteltäväksi tässä kokouksessa.

Puheenjohtaja totesi, että seuraavaksi äänestetään aloitteen kohdasta 1., että Savukosken kunta ottaa viralliseksi linjakseen, ettei se puolla uraania tai toriumia sisältävää koe- ja kaivostoimintaa tai muuta kaivostoimintaa, josta aiheutuu merkittävää haittaa tai vaaraa ympäristölle, kunnan alueella. Tämä linjaus kirjataan kuntastrategiaan. Ne, jotka kannattavat aloitteen kohdan 1. hyväksymistä, vastaavat JAA, ja ne, jotka eivät kannata asiaa, vastaavat EI. Äänestysesitys hyväksyttiin. Suoritetussa äänestyksessä annettiin 4 JAA ääntä (Aaltonen Reija, Koistinen Iida, Ollila Sampo, Savukoski Jouko) ja 2 EI ääntä (Harju Jalmari, Kelloniemi Marja-Liisa), joten kunnanhallituksen päätökseksi tuli, että Savukosken kunta ottaa viralliseksi linjakseen, ettei se puolla uraania tai toriumia sisältävää koe- ja kaivostoimintaa tai muuta kaivostoimintaa, josta aiheutuu merkittävää haittaa tai vaaraa ympäristölle, kunnan alueella. Tämä linjaus kirjataan kuntastrategiaan.

Kunnanjohtaja Petri Härkönen jätti päätökseen eriävän mielipiteen.

Kunnanhallitus piti kokoustaunon klo 18.25-18.37.

Kunnanjohtaja poisti esityslistalta kokousasian § 8 Savukosken kuntastrategiaprosessin käynnistäminen.

Jakelu

Khall 16.02.2026 § 38

Valmistelija

Vt. kunnanjohtaja Joonas Rentola, puh. 040 545 9009,
joonas.rentola@savukoski.fi

Kunnanhallitus on kokouksessaan 19.01.2026 § 7 käsitellyt valtuutettu Iida Koistisen tekemää valtuustoaloitetta koskien uraania tai toriumia sisältävää koe- ja kaivostoimintaa sekä muuta merkittävää ympäristöhaittaa aiheuttavaa kaivostoimintaa Savukosken kunnan alueella.

Kunnanhallitus päätti tuolloin hyväksyä aloitteen kohdan 1. ja päätti, että linjaus kirjataan kuntastrategiaan.

Asiassa on sittemmin arvioitu päätöksen lainmukaisuutta sekä konsultoitu Kuntaliittoa. Arvioinnissa on todettu, että kuntalain (410/2015) 14 §:n mukaan kuntastrategian hyväksyminen kuuluu kunnanvaltuuston toimivaltaan. Kunnanhallitus ei siten voi lopullisesti päättää kuntastrategian sisällöstä.

Edellä mainituin perustein kunnanhallituksen (19.01.2026 § 7) tekemän päätöksen voidaan katsoa perustuneen ilmeisen vääriin lain soveltamiseen kuntalain toimivaltasäännösten osalta (hallintolaki 434/2003 50 §). Päätös voidaan näin ollen korjata asiavirheenä.

Hallintolain (434/2003) 52 §:n mukaan asiavirheen korjaaminen edellyttää, että asia käsitellään uudelleen ja että asiassa annetaan uusi päätös.

Lisäksi asiassa on tehty liitteenä oleva oikaisuvaatimus kunnanhallituksen 19.01.2026 § 7 tekemästä päätöksestä. Oikaisuvaatimuksessa vaaditaan, että kunnanhallitus hylkää valtuutettu lida Koistisen 15.12.2025 tekemän valtuustoaloitteen. Perusteluina on esitetty muun muassa, että aloitetta ei ole käsitelty sen kaikilta osin, aloitteen allekirjoittaminen jälkikäteen ei ole hyvän hallintotavan mukaista ja että aloite heikentäisi kunnan elinvoimaa ja työllisyyttä.

Hallintolain 49 g §:n mukaan oikaisuvaatimuksen ratkaiseva viranomainen voi tehdä samassa yhteydessä ilman eri vaatimusta myös virheen korjaamista koskevan päätöksen siten kuin hallintolain 50–53 §:ssä säädetään. Mikäli kunnanhallitus päättää korjata päätöksen hallintolain 50 §:n mukaisena asiavirheenä ja poistaa alkuperäisen päätöksen sekä ratkaisee asian uudelleen, alkuperäinen päätös lakkaa olemasta voimassa. Tällöin siihen kohdistunut oikaisuvaatimus raukeaa, eikä sitä ole tarpeen ratkaista erillisenä asiana.

Hallintolain (434/2003) 52 §:n mukaisesti asiavirheen korjaamisesta tehdään merkintä alkuperäiseen päätökseen.

Hallintolain (434/2003) 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Valtuustoaloitteen 1. kohdan mukainen linjaus koskee kuntastrategiaan sisällytettävää periaatteellisesti ja vaikutuksiltaan merkittävää kannanottoa, jolla on mahdollisia oikeudellisia, taloudellisia, elinkeinopoliittisia sekä kunnan toimivaltaan ja tuleviin lupa- ja kaavoitusratkaisuihin liittyviä vaikutuksia. Tällaisen strategisen kirjauksen valmistelu edellyttää kokonaisvaltaista vaikutusten arviointia osana kuntastrategian valmisteluprosessia. Nyt käsillä olevassa asiassa tällaista vaikutusarviointia ei ole tehty. Lisäksi valtuustoaloitteen kohdat 2 ja 3 eivät ole olleet lainkaan valmisteltuina kunnanhallituksen käsittelyä varten, eikä niiden osalta ole tehty selvityksiä tai vaikutusarviointeja. Näin ollen valtuustoaloitetta ei ole valmisteltu kokonaisuutena eikä hallintolain 31 §:n edellyttämällä tavalla riittävästi siten, että asia voitaisiin saattaa valtuuston lopullisesti ratkaistavaksi tai että valtuusto voisi todeta aloitteen kokonaisuudessaan loppuun käsitellyksi. Puutteellinen valmistelu voisi johtaa menettelyvirheen syntymiseen päätöksenteossa.

Esittelijä

Vt. kunnanjohtaja Joonas Rentola

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

1. todeta, että kunnanhallituksen päätös 19.01.2026 § 7 on perustunut kuntalain toimivaltasäännösten osalta ilmeisen vääriin lain soveltamiseen, koska kuntastrategian hyväksyminen kuuluu kuntalain 14 §:n mukaan kunnanvaltuuston toimivaltaan;

2. poistaa hallintolain 50 §:n nojalla edellä mainitun päätöksen

asiavirheenä ja käsittelee asian uudelleen;

3. päättää palauttaa valtuutettu Koistisen valtuustoaloitteen valmisteluun hallintolain 31 §:n nojalla, koska viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset;

4. todeta, että alkuperäiseen päätökseen kohdistunut oikaisuvaatimus raukeaa, koska oikaisuvaatimuksen kohteena ollut päätös poistetaan;

5. tehdä hallintolain 52 §:n mukaisen merkinnän asiavirheen korjaamisesta alkuperäiseen päätökseen.

Päätös

Jouko Savukoski ilmoitti Keskustan valtuustoryhmän kannattavan vt. kunnanjohtajan päätösehdotusta muutoin, mutta päätösehdotuksen kohdan 3. osalta Keskustan valtuustoryhmä esittää seuraavaa muutosta: Lähetetään periaatepäätös valmisteluun, johon otetaan mukaan valtuustoaloitteen kohta 1. seuraavassa muodossa: "Savukosken kunta ottaa viralliseksi linjakseen, ettei se puolla uraania tai toriumia sisältävää koe- ja kaivostoimintaa tai muuta kaivostoimintaa, josta aiheutuu merkittävää haittaa tai vaaraa ympäristölle, kunnan alueella". Valtuustoaloitteen kohdat 2. ja 3. jätetään pois.

Iida Koistinen esitti, että

1. Kunnanhallitus päättää poistaa 19.1.2026 § 7 tehdyn päätöksen hallintolain 50 §:n mukaisena asiavirheenä ja käsitellä asian uudelleen.
2. Kunnanhallitus päättää omalta osaltaan hyväksyä valtuustoaloitteen 1. kohdan ja ehdottaa kunnanvaltuustolle, että kyseinen linjaus sisällytetään kuntastrategiaan. Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että valtuusto toteaa aloitteen tältä osin loppuun käsitellyksi.
3. Kunnanhallitus käsittelee ja ratkaisee päätökseen kohdistetun oikaisuvaatimuksen erillisenä asiana.

Iida Koistisen esitys raukesi kannattamattomana.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että Keskustan valtuustoryhmä on tehnyt vt. kunnanjohtajan päätösehdotuksesta poikkeavan esityksen, joten asiasta tulee äänestää. Puheenjohtaja esitti nimenhuutoäänestystä. Ne, jotka kannattavat vt. kunnanjohtajan päätösehdotusta, vastaavat JAA ja ne, jotka kannattavat Keskustan valtuustoryhmän esitystä, vastaavat EI. Äänestysesitys hyväksyttiin. Suoritetussa äänestyksessä annettiin 1 JAA ääni (Mulari Jari-Petri) ja 6 EI ääntä (Harju Jalmari, Kelloniemi Marja-Liisa, Koistinen Iida, Ollila Sampo, Savukoski Jouko, Martin Sari), joten kunnanhallituksen päätökseksi tuli Keskustan valtuustoryhmän esitys.

Kunnanhallitus päätti

1. todeta, että kunnanhallituksen päätös 19.1.2026 § 7 on perustunut kuntalain toimivaltasäännösten osalta ilmeisen väärään lain soveltamiseen, koska kuntastrategian hyväksyminen kuuluu kuntalain 14 §:n mukaan kunnanvaltuuston toimivaltaan;
2. poistaa hallintolain 50 §:n nojalla edellä mainitun päätöksen asiavirheenä ja käsittelee asian uudelleen;
3. lähettää periaatepäätös "Savukosken kunta ottaa viralliseksi linjakseen, ettei se puolla uraania tai toriumia sisältävää koe- ja kaivostoimintaa tai muuta kaivostoimintaa, josta aiheutuu merkittävää haittaa tai vaaraa ympäristölle, kunnan alueella" valmisteluun;
4. todeta, että alkuperäiseen päätökseen kohdistunut oikaisuvaatimus raukeaa, koska oikaisuvaatimuksen kohteena ollut päätös poistetaan;
5. tehdä hallintolain 52 §:n mukaisen merkinnän asiavirheen korjaamisesta

alkuperäiseen päätökseen.

Kunnanhallitus keskusteli asian valmisteluaikataulusta.

Jakelu

Khall 16.03.2026 § 68
30/00.01.02/2025

Valmistelija

Vt. kunnanjohtaja Joonas Rentola, puh. 040 545 9009,
joonas.rentola@savukoski.fi

Savukosken kunnanhallitus on aiemmin käsitellyt valtuutettu lida Koistisen tekemää valtuustoaloitetta koskien uraania tai toriumia sisältävää koe- ja kaivostoimintaa sekä muuta merkittävää ympäristöhaittaa aiheuttavaa kaivostoimintaa Savukosken kunnan alueella. Kunnanhallitus päätti kokouksessaan 19.1.2026 § 7 hyväksyä aloitteen kohdan, jonka mukaan Savukosken kunta ottaisi viralliseksi linjakseen, ettei se puolla uraania tai toriumia sisältävää koe- ja kaivostoimintaa tai muuta kaivostoimintaa, josta aiheutuu merkittävää haittaa tai vaaraa ympäristölle kunnan alueella, ja että linjaus kirjataan kuntastrategiaan.

Kunnanhallitus käsitteli asiaa uudelleen kokouksessaan 16.2.2026 § 38. Kunnanhallitus päätti tuolloin todeta, että kunnanhallituksen 19.1.2026 § 7 tekemä päätös oli perustunut kuntalain toimivaltasäännösten osalta ilmeisen väärään lain soveltamiseen, koska kuntastrategian hyväksyminen kuuluu kuntalain (410/2015) 14 §:n mukaan kunnanvaltuuston toimivaltaan. Kunnanhallitus päätti poistaa kyseisen päätöksen hallintolain (434/2003) 50 §:n nojalla asiavirheenä ja käsitellä asian uudelleen. Samalla kunnanhallitus päätti lähettää valmisteluun periaatepäätöksen, jonka mukaan Savukosken kunta ottaisi viralliseksi linjakseen, ettei se puolla uraania tai toriumia sisältävää koe- ja kaivostoimintaa tai muuta kaivostoimintaa, josta aiheutuu merkittävää haittaa tai vaaraa ympäristölle kunnan alueella. Lisäksi kunnanhallitus totesi, että alkuperäiseen päätökseen kohdistunut oikaisuvaatimus raukeaa, koska oikaisuvaatimuksen kohteena ollut päätös poistetaan, ja päätti tehdä hallintolain 52 §:n mukaisen merkinnän asiavirheen korjaamisesta alkuperäiseen päätökseen.

Asian valmistelun tueksi Savukosken kunta pyysi lausuntoa seuraavilta tahoilta: Säteilyturvakeskus (STUK), Suomen ympäristökeskus (Syke), Geologian tutkimuskeskus (GTK), Luonnonvarakeskus (Luke), Lapin liitto, Lupa- ja valvontavirasto sekä Yli-Kemin kalatalousalue. Lausunto saatiin Säteilyturvakeskukselta, Luonnonvarakeskukselta, Lapin liitolta sekä Yli-Kemin kalatalousalueelta. Lisäksi Kemijärven kaupunki on antanut Savukosken kunnalle luvan hyödyntää Suomen Kuntaliiton asiantuntijalausuntoa periaatepäätöksen oikeudellisesta luonteesta. Kaikki nämä lausunnot liitteineen ovat pykälän liitteenä.

Seuraavassa on esitetty keskeiset näkökohdat jokaisesta lausunnosta sekä yhteenveto niistä.

Kuntaliitto

Kuntaliiton mukaan kunnanvaltuuston tekemä periaatepäätös on lähtökohtaisesti poliittinen linjaus, joka ohjaa kunnan toimintaa strategisella tasolla, mutta se ei ole oikeudellisesti sitova hallintopäätös samalla tavalla kuin esimerkiksi lupa- tai kaavapäätökset. Periaatepäätöksen tarkoituksena on ilmaista valtuuston tahtotila ja antaa suuntaviivoja kunnan viranomaisille valmistelussa ja päätöksenteossa.

Kuntaliitto korostaa, että vaikka periaatepäätös ohjaa kunnan toimintaa, viranomaiset tekevät päätöksensä aina voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ja oman toimivaltansa puitteissa. Poliittinen linjaus ei voi velvoittaa viranomaista tekemään lainvastaista päätöstä. Toisaalta linjaus voi vaikuttaa esimerkiksi strategiseen suunnitteluun, kaavoitukseen ja kunnan kehittämiseen.

Lisäksi lausunnossa todetaan, että periaatepäätös ei yleensä ole valituskelpoinen hallintopäätös. Lausunnossa todetaan myös, että kuntalain 136 §:n mukaan päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

Säteilyturvakeskus (STUK)

Säteilyturvakeskus tarkasteli lausunnossaan uraania ja toriumia sisältävän koe- ja kaivostoiminnan säteilyturvallisuuteen liittyviä näkökohtia. STUK:n mukaan mahdollisia säteilyriskejä voi syntyä erityisesti työntekijöille ulkoisen gammasäteilyn sekä pölyn hengittämisen kautta. Lisäksi toiminnassa syntyvien jätteiden ja päästöjen sisältämät luonnon radioaktiiviset aineet on selvitettävä, jotta niistä ei aiheudu väestölle säteilylainsäädännössä asetettuja viitearvoja suurempaa altistusta toiminnan aikana tai sen jälkeen. Säteilyturvallisuusriskien hallinta perustuu säteilylainsäädännön noudattamiseen sekä toiminnanharjoittajan velvollisuuteen selvittää luonnonsäteilyaltistus ennen toiminnan aloittamista.

STUK toteaa, että Soklin esiintymissä on niobimalmeja, joissa luonnon radioaktiivisten aineiden aktiivisuuspitoisuudet voivat olla vapauttamisrajoja suurempia, minkä vuoksi toimintaa valvotaan säteilylain perusteella. Soklin malmit eivät kuitenkaan täytä ydinenergialainsäädännössä määriteltyä uraania tai toriumia sisältävän malmin määritelmää, koska malmiesiintymien keskimääräiset pitoisuudet jäävät kyseisessä lainsäädännössä asetettujen raja-arvojen alapuolelle. Näin ollen mahdollinen kaivostoiminta Soklissa kuuluisi säteilylain mukaiseen valvontaan kuten muukin kaivoslain mukainen kaivostoiminta, ellei toimintaan liity uraenin tai toriumin talteenottoa.

Lausunnon liitteenä olevan tarkastuskertomuksen (2022) mukaan Soklin alueella tehdyissä mittauksissa havaitut säteilytasot vastaavat pääosin alueen luonnollista taustasäteilyä, vaikka yksittäisissä pisteissä voidaan mitata hieman korkeampia arvoja. Mittaustulosten perusteella ei ole syytä epäillä, että väestön altistuminen olisi viitearvoja suurempaa, eikä tarkastuksessa havaittu sellaisia luonnonsäteilyyn liittyviä puutteita, jotka edellyttäisivät välittömiä säteilyturvallisuustoimenpiteitä.

Luonnonvarakeskus (Luke)

Luonnonvarakeskus tarkasteli lausunnossaan kaivostoiminnan mahdollisia vaikutuksia poronhoitoon ja porolaitumiin Savukosken alueella. Lausunnossa todetaan, että Savukosken kunnan alueella poronhoito on merkittävä elinkeino ja osa paikallista kulttuuria, ja erityisesti Kemin-Sompion paliskunnassa poronhoito perustuu pitkälti porojen ympärivuotiseen luonnonlaidunten käyttöön ja selkeään vuotuiseen

laidunkiertoon. Tämän vuoksi poronhoito on herkkä maankäytön muutoksille, jotka vaikuttavat laidunten laatuun, määrään ja käytettävyyteen.

Luonnonvarakeskus toteaa, että sillä ei ole omaan tutkimukseen perustuvaa tietoa nimenomaan uraania tai toriumia sisältävän kaivostoiminnan erityisvaikutuksista poronhoitoon. Lausunnossa kuvataan kuitenkin tutkimustietoon perustuen kaivostoiminnan yleisiä vaikutuksia poroihin ja poronhoitoon. Tutkimusten perusteella kaivostoiminta sekä siihen liittyvä infrastruktuuri, kuten tiet ja voimajohdot, voivat aiheuttaa suoria laidunmenetyksiä, laidunten laadun ja käytettävyyden heikkenemistä sekä häiriöitä porojen laidunnuksessa ja vuotuisessa laidunkierrossa.

Tutkimuksissa on havaittu, että porot ja villipeurat voivat välttää maankäyttöhankkeita laajoilla alueilla niiden ympärillä. Välttämisyöhykkeen laajuus vaihtelee hankkeen luonteen ja ympäristötekijöiden mukaan, mutta tutkimuksissa on havaittu sen voivan ulottua useiden kilometrien päähän toiminnasta. Lisäksi kaivostoiminnan aiheuttamat häiriötekijät, kuten liikenne, melu, ihmistoiminta sekä pöly- ja hiukkaspäästöt, voivat vaikuttaa laidunten käyttöön ja porojen käyttäytymiseen.

Luonnonvarakeskuksen mukaan suurten kaivoshankkeiden vaikutukset voivat heijastua laajasti porojen laidunten käyttöön, laidunkiertoon ja poronhoidon käytännön toteuttamiseen. Vaikutusten laajuus riippuu kuitenkin useista tekijöistä, kuten kaivoksen koosta, toiminnan intensiteetistä, ympäröivästä maisemasta sekä muiden maankäyttömuotojen yhteisvaikutuksista.

Lapin liitto

Lapin liitto tarkasteli lausunnossaan asiaa maakuntakaavoituksen, aluekehityksen ja elinkeinopolitiikan näkökulmasta. Lausunnossa todetaan, että Soklin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaava on saanut lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä, ja maakuntakaavassa alue on osoitettu kaivosalueeksi (EK-merkintä), joka viittaa alueisiin, joilla kaivostoiminta on olemassa tai todennäköistä todettujen mineraaliesiintymien perusteella. Lapin liiton mukaan vaihemaakuntakaava on edelleen ajantasainen suhteessa suunniteltuun hankkeeseen, ja alueella on lisäksi voimassa oikeusvaikutteinen Soklin osayleiskaava.

Lausunnossa tuodaan esiin myös maakunnalliset kehittämistavoitteet. Lapin liiton maakuntavaltuuston hyväksymässä Lappi-sopimuksessa 2026–2029 korostetaan kestäväää kasvua muun muassa kaivostoiminnan, uusiutuvan energian, metsäteollisuuden ja matkailun aloilla. Kaivostoiminta ja siihen liittyvä malminetsintä nähdään osana Lapin elinkeinorakennetta sekä Suomen ja Euroopan kriittisten raaka-aineiden saatavuuden ja huoltovarmuuden kannalta merkittävänä tekijänä. Soklin kaivoshanke on tunnistettu myös maakunnan aluerakenteen pitkän aikavälin visiokartassa osana Lapin mineraalipotentialiaa.

Lapin liitto toteaa kuitenkin, että kunnalla on oikeus määritellä omaa elinkeinopoliittista linjaansa. Kunnallinen periaatepäätös voi vahvistaa kunnan profiloitumista luonnon monikäyttöön ja ympäristönsuojeluun perustuvana alueena, millä voi olla myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi matkailun ja muiden luontoon perustuvien elinkeinojen näkökulmasta. Samalla päätöksenteossa on tarkoituksenmukaista arvioida linjauksen mahdollisia vaikutuksia kunnan elinkeinorakenteeseen, investointeihin sekä aluekehitykseen pitkällä aikavälillä.

Lisäksi lausunnossa todetaan, että kaivostoiminnan ympäristövaikutusten arviointi ja hyväksyttävyyys perustuvat Suomessa lainsäädäntöön. Ympäristövaikutusten arviointimenettely, kaavoitus, ympäristölupamenettely sekä kaivoslain mukainen lupaprosessi muodostavat kokonaisuuden, jossa hankkeiden vaikutukset arvioidaan ennen toiminnan aloittamista. Lapin liitto pitää tärkeänä, että kunnan mahdollisen periaatepäätöksen suhde tähän sääntelykehikkoon kuvataan valmistelussa selkeästi.

Yli-Kemin kalatalousalue

Yli-Kemin kalatalousalue tarkasteli lausunnossaan kaivostoiminnan mahdollisia vaikutuksia vesistöihin, kalakantoihin ja kalatalouteen Savukosken alueella. Lausunnossa tuodaan esiin, että koerikastustoiminnan lupahakemuksessa ei ole riittävästi selvitetty toiminnan mahdollisia päästöjä pohja- ja pintavesiin eikä toiminnan vaikutuksia pohjaveteen. Kalatalousalueen mukaan suunniteltu koelouhinta ulottuu pohjaveden alapuolelle, mutta pohjaveden pilaantumisen riskiä ja sen vaikutuksia pohjavesivaikutteisiin pintavesiin sekä niiden eliöstöön ei ole arvioitu riittävästi.

Lausunnossa korostetaan erityisesti Loitsanan alueen merkitystä pohjavesivaikutteisena vesialueena. Kalatalousalueen mukaan koelouhinta voi vaikuttaa Loitsanan veden laatuun ja määrään, millä voi puolestaan olla heijastusvaikutuksia Nuortin taimenelle sekä välillisesti myös Kemijoen taimenkannoille ja muille kalalajeille. Lisäksi lausunnossa todetaan, että toiminnan vesistövaikutuksista, kuten mahdollisten päästöjen leviämisestä ja purkusuunnista, ei ole esitetty riittäviä vaikutusarvioita.

Kalatalousalue katsoo, että alueen vesistöjen ja kalakantojen perustilasta tulisi olla riittävä seurantatieto ennen toiminnan aloittamista. Lausunnossa esitetään, että vesistöjä ja kalakantoja tulisi seurata useamman vuoden ajan ennen koetoiminnan käynnistämistä, jotta toiminnan mahdollisia vaikutuksia voidaan arvioida luotettavasti. Lausunnon mukaan nykyisiin selvityksiin liittyy epävarmuuksia, minkä vuoksi toiminnan vaikutuksia vesiluontoon ja kalatalouteen ei ole voitu arvioida riittävällä varmuudella.

Yhteenveto

Saadut lausunnot tuovat esiin useita näkökulmia Savukosken kunnan mahdolliseen periaatelinjaukseen uraania ja toriumia sisältävästä koe- ja kaivostoiminnasta. Lausuntojen perusteella asiaan liittyy sekä ympäristöön, luonnonvaroihin ja elinkeinoihin että hallinnolliseen päätöksentekoon liittyviä näkökulmia.

Säteilyturvakeskus on tarkastellut kaivostoiminnan säteilyturvallisuuksi ja todennut, että mahdolliset säteilyriskit liittyvät erityisesti työntekijöiden altistumiseen sekä luonnon radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden ja päästöjen hallintaan, ja että toimintaa valvotaan säteilylainsäädännön mukaisesti. Luonnonvarakeskus on puolestaan tuonut esiin kaivostoiminnan mahdollisia vaikutuksia poronhoitoon ja porolaitumiin, erityisesti laidunten menetyksen, laidunkierron häiriintymisen sekä porojen välttämiskäyttäytymisen kautta.

Lapin liitto on tarkastellut asiaa maakunnallisen suunnittelun ja aluekehityksen näkökulmasta ja todennut, että Soklin kaivoshanke on tunnistettu maakuntakaavoituksessa ja alueellisissa kehittämistavoitteissa merkittävänä hankkeena. Samalla liitto on korostanut, että kunnalla on

oikeus määritellä oma elinkeinopoliittinen linjansa ja että päätöksen vaikutuksia aluekehitykseen ja elinkeinorakenteeseen on tarkoituksenmukaista arvioida valmistelussa.

Yli-Kemin kalatalousalue on lausunnossaan nostanut esiin erityisesti kaivostoiminnan mahdolliset vaikutukset vesistöihin ja kalatalouteen sekä korostanut vesistövaikutusten ja kalakantojen perustilan selvittämisen merkitystä ennen mahdollisen koetoiminnan aloittamista.

Lisäksi Suomen Kuntaliiton lausunnon mukaan kunnanhallituksen tekemä periaatepäätös on luonteeltaan poliittinen linjaus, joka voi ohjata kunnan strategista päätöksentekoa, mutta se ei voi syrjäyttää lainsäädäntöön perustuvaa viranomaispäätöksentekoa. Lausuntojen kokonaisuus tarjoaa asiantuntijänäkemyksiä ja taustatietoa kunnan päätöksenteon tueksi valmisteltaessa mahdollista periaatelinjausta asiassa.

Valmistelijan pohdinta

Kaivoshankkeisiin liittyvät kysymykset ovat monilla paikkakunnilla osoittautuneet voimakkaasti mielipiteitä jakaviksi. Periaatepäätös voi osaltaan vahvistaa jo olemassa olevia näkemyseroja kaivostoiminnan hyödyistä ja haitoista. Polarisoituminen voi näkyä esimerkiksi julkisessa keskustelussa, sidosryhmien kannanotoissa sekä kunnan päätöksentekoon kohdistuvassa vaikuttamisessa. Kunnan näkökulmasta on tärkeää pyrkiä ylläpitämään mahdollisimman avointa keskustelua, jossa huomioidaan eri näkökulmat sekä pyritään rakentamaan vuoropuheluun paikallisten toimijoiden, elinkeinojen ja asukkaiden välillä.

Periaatepäätöksellä voi olla vaikutuksia kunnan toimintaympäristön ennakoitavuuteen eri toimijoiden näkökulmasta. Yritykset ja muut toimijat tarkastelevat usein kuntien linjauksia arvioidessaan mahdollisia investointeja, tutkimushankkeita tai yhteistyömahdollisuuksia. Selkeä linjaus voi lisätä ennakoitavuutta tietyissä tilanteissa, mutta samalla se voi herättää tulkintakysymyksiä esimerkiksi silloin, jos uraani tai torium esiintyy sivumineraalina muiden metallien yhteydessä.

On myös huomioitava, että kaivostoimintaa koskevat ratkaisut perustuvat Suomessa laajaan lainsäädäntökehikkoon, johon kuuluvat muun muassa ympäristövaikutusten arviointimenettely, kaavoitus, ympäristölupamenettely sekä kaivoslain mukaiset lupaprosessit. Kunnan mahdollinen periaatelinjaus ei korvaa näitä menettelyjä, mutta se voi vaikuttaa siihen, millaisia näkemyksiä kunta esittää esimerkiksi lausunnoissaan eri viranomaisprosesseissa. Tästä syystä mahdollisen periaatepäätöksen tarkoitus ja sen suhde lainsäädäntöön perustuvaan päätöksentekoon on hyvä kuvata selkeästi.

Tällä alkaneella valtuustokaudella on ollut havaittavissa, että valtuustoaloitteita tehdään yhä useammista teemoista. Aloitteiden käsittely kuuluu kunnalliseen päätöksentekoon ja demokratiaan, mutta niiden valmistelu, lausuntojen hankkiminen sekä asian käsittely eri toimielimissä edellyttävät viranhaltijatyötä. Kun samanaikaisesti henkilöstöresursseja on jouduttu vähentämään Savukoskella, voi yksittäisten viranhaltijoiden työkuorma lisääntyä ja valmisteluajat pidentyä. Tämän vuoksi on perusteltua kiinnittää huomiota siihen, että valmisteltavien asioiden määrä ja laajuus pysyvät suhteessa käytettävissä oleviin henkilöstöresursseihin.

Tällaiset linjaukset voivat vaikuttaa kunnan päätöksentekokulttuuriin laajemmin. Jos eri toimialoja koskevia periaatelinjauksia tehdään valtuustoaloitteiden kautta useista eri aiheista, voi olla perusteltua arvioida,

tulisiko vastaavat linjaukset käsitellä ensisijaisesti kuntastrategian tai muun pitkjänteisen suunnittelun yhteydessä.

Savukosken kunnan voimassa olevassa kuntastrategiassa korostetaan luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä kunnan elinvoiman vahvistamista. Strategian mukaan kunta tavoittelee kestäväää kehitystä muun muassa siten, että luonnonvarojen kanssa eletään kestävästi, kehitetään alueen kotimaista ja kansainvälistä luontomatkailua, kasvatetaan luonnontuotealan toimintaa sekä tuetaan poro- ja maataloutta. Lisäksi strategiassa painotetaan vesistöjen kunnostamisen tukemista sekä ympäristöystävällisten valintojen ja energiaratkaisujen edistämistä. Samalla strategiassa korostetaan elinkeinoelämän kehittämistä, yritystoiminnan tukipalveluiden vahvistamista sekä monipuolisen yritystoiminnan edellytysten turvaamista kunnassa. Näiden tavoitteiden taustalla on myös pyrkimys säilyttää Savukosken kunta elinvoimaisena ja vetovoimaisena asuin- ja toimintaympäristönä, jotta kunta voi säilyttää asemansa itsenäisenä kuntana myös tulevaisuudessa.

Esittelijä	Vt. kunnanjohtaja Joonas Rentola
Päätösehdotus	Kunnanhallitus käy lausuntojen pohjalta asiasta keskustelun ja päättää, että asiaa tarkastellaan osana kuntastrategian valmistelua.
Päätös	Sinikka Leinonen kannatti vt. kunnanjohtajan päätösehdotusta. Jouko Savukoski esitti Keskustan valtuustoryhmän esityksenä seuraavaa: Kunnanhallitus 1. esittää kunnanvaltuustolle, että kunnanvaltuusto tekee periaatepäätöksen ja kirjauksen kuntastrategiaan, jonka mukaan Savukosken kunta ei puolla uraania tai toriumia sisältävää koe- ja kaivostoimintaa tai muuta kaivostoimintaa, josta on merkittävää haittaa tai vaaraa ympäristölle kunnan alueella; 2. esittää kunnanvaltuustolle, että valtuusto toteaa valtuutettu Koistisen aloitteen loppuun käsitellyksi. Iida Koistinen kannatti tehtyä esitystä. Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että asian ratkaisemiseksi tulee äänestää. Puheenjohtaja esitti nimenhuutoäänestystä. Ne, jotka kannattavat vt. kunnanjohtajan päätösehdotusta, vastaavat JAA ja ne, jotka kannattavat Keskustan valtuustoryhmän esitystä, vastaavat EI. Äänestysesitys hyväksyttiin. Suoritettussa äänestyksessä annettiin 1 JAA ääni (Leinonen Sinikka) ja 6 EI ääntä (Harju Jalmari, Kelloniemi Marja-Liisa, Koistinen Iida, Ollila Sampo, Savukoski Jouko, Martin Sari), joten kunnanhallituksen päätökseksi tuli Keskustan valtuustoryhmän esitys. Sinikka Leinonen jätti päätökseen eriyvän mielipiteen. Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.
Jakelu	Valtuusto
Muutoksenhaku	Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.